

**ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА**

Навчально-науковий інститут філології та історії
Кафедра історії, правознавства та методики навчання

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ
ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Код дисципліни	<i>БК (каталог)</i>
Освітній рівень	Перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	вибіркова
Галузь знань	01 Освіта
Спеціальність	014 Середня освіта (Історія)
Освітньо-наукова програма	Середня освіта (Історія)
Обсяг дисципліни	5 кредитів ECTS (150 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, семінарські заняття
Форми контролю	залік

Інформація про викладачів

Викладач	Чумаченко Олена Анатоліївна , кандидат історичних наук, доцент кафедри історії, правознавства та методики навчання
Контактний телефон	+380959278446
Е-mail:	jasminel@ukr.net
Профайл викладача	http://nnifi.gnpu.edu.ua/chumachenko/
Консультації	Консультації в день проведення лекцій / практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі консультації через електронну пошту та в Google classroom

м. Глухів, 2022-2023 навчальний рік

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції (д.ф. / з.ф.)	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
5/150	12/ 8	12 / 6	126 / 136	залік

Мова навчання: українська

Ключові слова: європейська інтеграція, Європейський Союз, право ЄС, Спільна зовнішня і безпекова політика, правові механізми розширення ЄС, інституційний трикутник, порядок прийняття рішень, основоположні договори, Угода про асоціацію, *acquis communautaire*.

1. Анотація курсу

Місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівців: дисципліна належить до циклу вибіркового компоненту професійної підготовки аспіранта, форма контролю – залік. Навчальна дисципліна «Політико-правовий аспект діяльності Європейського Союзу» тісно пов'язана з дисциплінами «Європейська політична інтеграція: історична ретроспектива та сучасність», «Міждисциплінарні підходи в сучасній історичній науці» та «Наукова англомовна комунікація».

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні знань про політичні та правові засади європейської інтеграції, визначенні ролі Європейського Союзу в міжнародних відносинах. Головна увага курсу приділяється аналізу правової бази ЄС, етапам створення та реформування ЄС, інституційній будові ЄС та порядку прийняття рішень, формуванню, функціонуванню правових засад комунітарних політик ЄС. Особлива увага при вивченні курсу приділяється зовнішній політиці ЄС, особливостям спільної політики ЄС в різних регіонах Європи і світу, відносинам з провідними гравцями на світовій арені, з'ясуванню сутності та політичного змісту інституту «асоційованого членства» та статусу «сусідства», впливу політики ЄС на загальноєвропейські і світові економічні та політичні процеси, на відносини ЄС і України.

Завдання дисципліни:

- опанувати знанням і розумінням про історію утворення та розвитку європейських спільнот;
- вміти пояснювати політичні та правові засади європейської інтеграції;
- бути здатними аналізувати процес поглиблення інтеграції в Європі та давати їм оцінку;
- вивчити інституційну будову ЄС, розуміти принцип наднаціональності;
- вміти аналізувати основоположні договори і документи ЄС та давати їм оцінку;
- володіти розумінням формуванням правових аспектів розширень ЄС та вступу до нього нових членів;
- визначати вплив політики ЄС на загальноєвропейські економічні та політичні процеси.
- орієнтуватись у політико-правових нормах відносин України та ЄС, внутрішньої та зовнішньої політики держави у зв'язку з курсом на європейську інтеграцію;
- оволодіти навичками політичного прогнозування,
- вміти застосовувати знання про політико-правовий аспект діяльності ЄС у свої професійній та громадській діяльності.

У результаті вивчення освітнього компонента здобувач вищої освіти повинен набути таких **компетентностей:**

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність продукувати нові ідеї та знання, розв'язувати комплексні завдання у професійній та/або дослідницько-інноваційній діяльності з історії та археології, оволодівати методологією наукової та педагогічної діяльності, а також здійснювати власне наукове дослідження, результати якого матимуть наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 4. Здатність працювати в міжнародному контексті. Володіння іноземною мовою (англійською) в обсязі, достатньому для представлення й обговорення результатів своєї наукової роботи в усній та письмовій формі, повного розуміння іншомовних наукових текстів відповідно до спеціальності.

ЗК 7. Здатність до проведення самостійних досліджень, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), виявляти ініціативу (лідерство) та підприємливість, ефективно діяти в команді.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 6. Здатність до опанування історії політичного співробітництва європейських спільнот у зовнішньополітичній та безпековій сферах, вивченні історії розширення Європейського Союзу та відносин Україна – ЄС.

ФК 7. Здатність до виконання оригінальних наукових досліджень з актуальних питань історії та археології, питань європейської політичної інтеграції з дотриманням принципів основних концепцій, проблемно-історичних підходів та методів у галузі гуманітарних наук.

ФК 10. Здатність до розуміння сучасних євроінтеграційних процесів в контексті реалізації Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та дотримання права інтелектуальної власності як забезпечення принципів академічної доброчесності.

Програмні результати навчання (ПРН):

Знання:

ПРН 5. Знати та генерувати нові ідеї, здобувати практичний досвід діяльності в архіві, музеї та під час археологічного дослідження, розробляти та реалізовувати наукові проєкти з історії та археології, питань європейської політичної інтеграції з дотриманням прав інтелектуальної власності.

Уміння/Навички:

ПРН 15. Володіти навичками опрацювання та аналізу основоположних договорів, стратегій ЄС у контексті Спільної зовнішньої і безпекової політики ЄС, функції антикризового управління ЄС в безпековій і оборонній сфері, імплементації Україною Угоди про асоціацію з ЄС.

Відповідальність і автономія:

ПРН 21. Здатність до знаходження оригінального інноваційного рішення, спрямованого на розв'язання конкретної наукової проблеми у сфері історії та археології, питань європейської політичної інтеграції.

Попередні компетентності, необхідні для вивчення освітнього компонента: навчальний процес в межах дисципліни «Політико-правовий аспект діяльності Європейського Союзу» орієнтований на підготовку аспірантів, що мають ступінь спеціаліста (магістра) і вивчали основні курси всесвітньої історії.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання: вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.

2. Організація навчання:

Структура курсу

Назва теми	Кількість годин, відведених на:			
	Аудиторні заняття		Самостійна робота аспірантів (СРА)	Індивідуальна робота (ІРА)
	лекції	практичні (семінари)		
Змістовий модуль 1. Європейський Союз, його структура й функції				
Тема 1. Зародження й розвиток ідей і концепцій єдиної Європи	–	2	12/13*	
Тема 2. Основоположні договори та інституційна будова Європейського Союзу	2	2/2*	12/13*	
Тема 3. ЄС як суб’єкт міжнародних відносин і міжнародного права: питання теорії	2/2*	2	12/13*	
Тема 4. Спільна зовнішня і безпекова політика ЄС. Формування і розвиток Європейської безпекової і оборонної політики	2/2*	–	14/15*	
Тема 5. Розширення Євросоюзу: правові механізми, результати й перспективи	2/2*	2	12/13*	
Змістовий модуль 2. ЄС у міжнародних відносинах				
Тема 6. Політико-правовий аспект відносин Європейський Союз і США	–	2	14/15*	
Тема 7. Політика ЄС у Південно-Східній Європі	2	–	12/13*	

Тема 8. Середземноморська політика	–	2*	14/15*	
------------------------------------	---	----	--------	--

Європейського Союзу				
Тема 9. Європейська політика сусідства	–	2/2*	12/13*	
Тема 10. Європейський Союз та Україна	2/2*	–	12/13*	
Разом за II семестр	12/8*	12/6*	126/136*	

Примітка:

* - для аспірантів заочної (дистанційної) форми навчання

3. Політики курсу:

Академічна доброчесність: очікується, що роботи здобувачів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших аспірантів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату.

Відвідання занять є важливим складником навчання. Очікується, що всі здобувачі відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

4. Організаційні та навчальні обов'язки здобувачів вищої освіти, з якими викладач ознайомлює на першому занятті

- належна готовність до роботи на занятті; виконання СРА, ІРА;
- присутність на практичних заняттях без запізнень; завчасне попередження викладача різними засобами зв'язку про неможливість взяти участь у ході заняття; виконання завдань практичної роботи, надання на перевірку викладачеві для аналізу та оцінювання;
- дотримання правил техніки безпеки й охорони праці, протиепідемічних вимог; повітряної тривоги;
- формулювати, ставити запитання, цікавитися додатковими відомостями, сучасними науковими знаннями з предмета та консультуватися з викладачем;
- аргументовано відстоювати свою думку щодо тематики занять, виконання завдань, оцінювання;
- додержуватися академічної доброчесності, формувати власну культуру наукового мовлення;
- навчання здобувачів передбачає *види контролю*: *вхідний* (з'ясування рівня знань здобувача як орієнтира для реалізації індивідуального підходу в процесі викладання і навчання, добору методів навчання); *поточний* (оцінюється аудиторна, самостійна (індивідуальна робота)), *модульний* (результати виконання модульних завдань), *підсумковий* (здійснюється за накопичувальною системою балів); критерії оцінювання подано в робочій навчальній програмі дисципліни; за бажанням здобувача, можуть враховуватися результати навчання, здобуті у неформальній освіті;
- дозволяється перескладати теми у випадку незгоди з отриманою оцінкою; з метою поглиблення знань, умінь, навичок, інших компетентностей.

5. Система оцінювання результатів навчання ґрунтується на накопичуванні балів за виконання відповідних видів роботи. Під час складання заліку аспірант додатково може одержати до 15 балів. Ураховуються результати неформальної освіти. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою ЄКТС.

Таблиця 1

За шкалою ECTS	За 100 бальною шкалоюECTS	Значення оцінки за рівнями сформованості ЗК, ФК, ПРН
A	90-100	Високий рівень володіння сформованими компетентностями, ПРН
B	82-89	Достатній рівень володіння ЗК, ФК, ПРН

C	74-81	Середньо-достатній рівень володіння ЗК, ФК, ПРН
D	64-73	Середній рівень володіння ЗК, ФК, ПРН
E	60-63	Рівень оволодіння ЗК, ФК, ПРН нижче середнього
FX	35-59	Низький рівень сформованості ЗК, ФК, ПРН
F	1-34	Дуже низький рівень сформованості ЗК, ФК, ПРН

6. Інформаційне забезпечення

Джерела

1. EU restrictive measures against Russia over Ukraine (since 2014). URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/>
2. Copenhagen European Council, 21–22 June 1993. 7. Relations with the Countries of Central and Eastern Europe. URL: <http://www.infoeuropa.ro/docs/copenhagen.pdf>
3. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12007L/TXT>
4. Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text
5. Ми з Україною. URL: <https://ukraine.europarl.europa.eu/uk/home>
6. PanEurope. URL: <http://www.international-paneuropean-union.eu/#>
7. Консолідовані версії договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу (2010/C 83/01) : хрестоматія / упоряд. Б. В. Бабіна. О. : Фенікс, 2012. 294 с.
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011
9. Угода про Партнерство та Співробітництво між Європейським Союзом та Україною від 16 червня 1994 р. К.: Представництво Європейської Комісії. 69 с.

Література

10. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу: підручник / М. Р. Аракелян, М. Д. Василенко ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т "Одес. юрид. акад." О. : Фенікс, 2012. 390 с.
11. Баймуратов М. О. Модифікації державного суверенітету в умовах європейської інтеграції в контексті взаємовідносин Європейського Союзу з державами-членами: монографія / М. О. Баймуратов, Ю. С. Хоббі. Суми : Університет. кн., 2013. 300 с.
12. Буряк П.Ю., Гупало О.Г. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навчальний посібник. – К.: «Хай-Тек Прес», 2007. – 336 с.
13. Волошин Ю. О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти : монографія / Ю. О. Волошин. К. : Логос, 2010. 428 с.
14. Державний суверенітет в умовах європейської інтеграції : монографія / НАПрН України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування ; за заг. ред.: Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк. К. : Ред. журн. "Право України" ; Х. : Право, 2013. Вип. 15. 336 с. (Академічні правові дослідження).
15. Десмонд Д. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції / Пер. з англійської. К.: «К.І.С.», 2006. 696 с.
16. Європейська інтеграція : навч. посіб. / М. І. Макаренко, Л. І. Хомутенко, Ю. В. Чала, О. М. Костюк, Я. І. Мозговий ; Нац. банк України, Держ. вищ. навч. закл. "Укр. акад. банк. справи Нац. банку України" ; за ред. М. І. Макаренко, Л. І. Хомутенко. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 342 с.
17. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. К. : Ін Юре, 2015. Кн. перша : Інституційне право Європейського союзу / В. І. Муравйов, О. М. Шпакович, О. М. Лисенко, О. В. Святун. – К. : Ін Юре, 2015. 312 с. URL: <https://cutt.ly/K3T2QK4>
18. Європейський Союз: Підручник / Колектив авторів. Видання друге, доповнене та виправлене. К.: НАОУ, 2008. 397 с.

19. Європейський Союз: економіка, політика, право : енцикл. слов. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К. : ВПЦ "Київ. ун-т", 2011. 368 с.
20. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / НАПрН України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування ; за заг. ред. І. В. Яковюка. К. : Ред. журн. "Право України"/ Х. : Право, 2013. Вип. 14. 208 с.
21. Ковальова О.О. Стратегії євроінтеграції: як реалізувати європейський вибір України. К.: Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2003. 306 с.
22. Копійка В. В. Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: заснування і етапи становлення. К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2001. 447 с.
23. Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навчальний посібник / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко ; за ред. Л.В. Губерського. 2-ге вид., виправл. і доповн. К. : Знання, 2012. 759 с.
24. Кордон М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України : навч. посіб. / М. В. Кордон. 2-ге вид. К. : Центр учб. л-ри, 2010. 172 с.
25. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу / Пер. з англійської. К.: «К.І.С.», 2005. 466 с.
26. Овчаренко О. Історія європейської інтеграції: навчальний посібник / Овчаренко О., Сухушина О., Земзюліна Н. Черкаси: Вертикаль, 2021. 302 с.
27. Основи європейської інтеграції : підручник / Мальська М., Антонюк Н. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 319 с.
28. Основи права Європейського Союзу : нормат. матеріали (із змінами, внесеними Лісабон. договором) / за заг. ред. М. В. Буроменського. Х. : ФІНН, 2010. 392 с.
29. Політика європейської інтеграції: Навчальний посібник / Під ред. д. ф. н., проф. В.Г.Воронкової. К.: ВД „Професіонал”, 2007. 512 с.
30. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. В. І. Муравйова. К. : Юрінком Інтер, 2011. 704 с.
31. Україна в процесах міжнародної інтеграції / Під. ред. В.Р.Сіденка. Харків: Форт, 2003. 280 с.
32. Україна – ЄС у 2020: здобутки та виклики : зб. матеріалів учасників онлайн-конф. EU Study Days. Київ : [б. в.], 2020. 86 с.
33. Чому "Європа" має значення. Європеїзація законодавчого процесу та парламентських практик в Україні : аналіт. звіт Лаб. законодат. ініціатив. К., 2010. 74 с.
34. Чугаєв О. А. Валютна інтеграція в Європейському Союзі : навч. посіб. / О. А. Чугаєв ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. К. : Київ. ун-т, 2010. 191 с.
35. Шпакович О. М. Вплив актів міжнародних організацій на внутрішні правопорядки держав-членів: теорія і практика : монографія / О. М. Шпакович ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2011. 415 с.
36. Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз : монографія / І. В. Яковюк ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". Х. : Право, 2013. 760 с.

Додаткова література

37. Власенко В. Членство в ЄС: нові критерії та суворі реалії // Урядовий кур'єр. 2020. № 33 (20 лют.). С. 4.
38. Власенко В. До Євросоюзу прийматимуть за новими правилами // Урядовий кур'єр. 2020. № 24 (7 лют.). С. 3.
39. Грубінко А. Шлях до брексіту: суспільно-політичний вимір участі Великобританії у процесах європейської інтеграції // Український історичний журнал. Вип. 1. Вип. 2. 2019. № 6. С. 126-141.
40. Європейський Союз після Лісабонського договору: від трьохпопної структури до конституціоналізму. Матеріали Всеукраїнського круглого столу. В межах проекту Еразмус+ Модулі Жана Моне 621046-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE Європейська політична інтеграція: історична ретроспектива та сучасність. Глухів, 20 травня 2022 р. / Упорядник: О. Чумаченко. Глухів, 2022. 93 с.
URL: <https://drive.google.com/file/d/1WnYao81ppRaoDwnuMbA8pQqkmYBKlFJz/view>
41. Єлісєєв К. Сім кроків на шляху в ЄС // Дзеркало тижня. – 2019. – № 50 (27 груд.). – С. 7.
42. Кістерський Л. Незбагненні шляхи Європи: в пошуках гармонії // Економіка України. 2020. №1. С. 82-94.
43. Кьортіс Дж. Британська драма Брексіту // День. – 2019. – № 49 (19 берез.). С. 10-11. 2019. №49 (19 берез.). С. 10-11.

44. Софінська І. Громадянство, міграція та (не)свобода пересування у Європейському Союзі // Право України. 2020. № 7. С. 230-245.
45. Спільна безпекова і оборонна політика Європейського Союзу: розробка та реалізація. Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару з міжнародною участю. В межах проекту Еразмус+ Модулі Жана Моне 621046-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE Європейська політична інтеграція: історична ретроспектива та сучасність. Глухів, 7 грудня 2022 р. / Упорядник: О. Чумаченко. Глухів, 2022. URL: <https://drive.google.com/file/d/19eBNYrOdFgles9hAOyV89RwcwF6J4hYI/view?usp=sharing>
46. Сушко О. Європейський Союз – це важливо // Дзеркало тижня. 2019. № 20 (1-7 черв.). С. 1, 4.
47. Чумаченко О. Роямонтський процес як етап формування безпекової політики ЄС щодо Західних Балкан / О. Чумаченко // Трансформація міжнародної безпеки: сучасні виклики та загрози. Матеріали міжнародної наукової конференції. Львів, 22-23 березня 2018 р. / Упорядники: М. Мальський, Р. Вовк, О. Кучик, П. Байор. – Львів: Факультет міжнародних відносин ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 187 с. С. 97 – 101.
48. Чумаченко О. Регіональний підхід Європейського Союзу до Західних Балкан в другій половині 1990-х рр. // Проблеми міжнародних відносин. 2018. № 14. С. 139 – 160.
49. Chumachenko O. The Formation of a European Security and Defence Policy and the first EU missions in the Western Balkans // Історичні студії суспільного прогресу: електронний науковий журнал / [редкол.: Курок О. І. (гол.), Гирич Я. М. (заст. гол. ред.), Крижанівський В. М., Чумаченко О. А. (відп. ред.)]. Випуск V. Глухів, 2017. 357 с. С. 346 – 348.
50. Чумаченко О. Місії Європейського Союзу з антикризового регулювання в Македонії 2003–2005 рр. // Література та культура Полісся. Вип. 85. Серія «Історичні науки». №6 / відп. ред. і упоряд. Г.В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. С. 190–199.
51. Чумаченко О. Політика Європейського Союзу щодо Республіки Македонія в 1990-х роках / О. А. Чумаченко // Історичні студії суспільного прогресу / [редкол.: Курок О. І. (гол.), Гирич Я.М. (заст. гол. ред.), Крижанівський В. М.]. 2016. Вип. 4. С. 47–55.
52. Чумаченко О. Формування функції антикризового управління Європейського Союзу в безпековій сфері на рубежі XX – XXI століть // Етнічна історія народів Європи: Збірник наукових праць. Випуск 48. К., 2016. С. 133–137.
53. Чумаченко О. Східне партнерство Європейського Союзу: основні тенденції і результати Ризького саміту 2015 року // Проблеми міжнародних відносин : [зб. наук. праць / наук. ред. Канцелярук Б. та ін.]. К.: КиМУ, 2015. Вип. 10–11. 512 с. С. 177–189.
54. Чумаченко О. Поліцейська місія Європейського Союзу в Боснії і Герцеговині: розвиток інституційного виміру // Проблеми міжнародних відносин : [зб. наук. праць / наук. ред. Канцелярук Б. та ін.]. К.: КиМУ, 2013. Вип. 6. С. 28 – 44.
55. Чумаченко О. Східне партнерство Європейського Союзу: особливості двосторонніх відносин і багатостороннього виміру // Проблеми міжнародних відносин : [зб. наук. праць / наук. ред. Канцелярук Б. та ін.]. К.: КиМУ, 2012. Вип. 5. С. 328–342.
56. Чумаченко О. Середземноморська політика Європейського Союзу 2005 – 2008 роками // Проблеми міжнародних відносин : [зб. наук. праць / наук. ред. Канцелярук Б. та ін.]. К.: КиМУ, 2011. Вип. 2. С. 264 – 280.
57. Чумаченко О. Політика розширення Європейського Союзу в Західних Балканах: основні ризики та шляхи їх подолання // Проблеми міжнародних відносин: [зб. наук. праць / наук. ред. Некряч А. та ін.]. К.: КиМУ, 2010. Вип. 1. С. 132–146.
58. Чумаченко О. Східне партнерство для України: наближення до ЄС чи підміна перспективи членства? // Вісник Київського міжнародного університету. Серія: міжнародні відносини / Редколегія: А.І. Некряч (голова) та ін. К.: КиМУ, 2010. Вип. 10. С. 197–209.
59. Чумаченко О. Проблеми вступу Сербії до Європейського Союзу: політичний аспект // Вісник Київського міжнародного університету / Редколегія: А.М. Киридон (голова) та ін. (Серія: Міжнародні відносини). К.: КиМУ, 2008. Вип. 7. С. 108–121.